

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ

**IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
для студентів, аспірантів та молодих учених**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ»

22–23 листопада 2018 року

Запоріжжя
2018

УДК 811.16 (063)
А 437

Актуальні проблеми слов'янської філології: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / Укладач І. М. Бакаленко. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2018. 95 с.

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету Запорізького національного університету (протокол № 5 від 30 листопада 2018 р.)

Матеріали збірника IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми слов'янської філології» присвячені актуальним питанням лінгвістики, літературознавства, фольклористики та методики викладання мови та літератури.

Призначений для фахівців і всіх, кого цікавлять проблеми лінгвістики, літературознавства, фольклористики та методики викладання мови та літератури.

Рецензент: І. Я. Павленко, д. філол. н., професор

Відповідальні за випуск: І. Л. Мацегора, к. філол. н., доцент
І. М. Бакаленко, к. пед. н., доцент

*За зміст матеріалів і правильність цитування відповідальність несе автор
© Кафедра слов'янської філології філологічного факультету ЗНУ, 2018*

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СЛОВ'ЯНСЬКОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

<i>Богданова Марія Ігорівна</i> ХУДОЖНЬО-ЗОБРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІЙ ГЕРОЇВ У МАЛІЙ ПРОЗІ МИХАЙЛА МОГИЛЯНСЬКОГО.....	5
<i>Лук'янчук Дар'я Іванівна</i> РАМКИ СОЦІУМУ ЯК РУЙНІВНА СИЛА ДОЛІ ОСОБИСТОСТІ В ОПОВІДАННІ Л. БОНДАРЕВИЧ-ЧЕРНЕНКО «ЗВИЧАЙНА ІСТОРІЯ».....	9
<i>Продащук Віталіна Сергіївна</i> ПОЕТИКА РОМАНУ С. ЛОБОДИ «ЧАС ЛІЛІТ».....	12
<i>Руденко Катерина Валеріївна</i> РЕЛИГІОЗНІ МОТИВИ В ТВОРЧЕСТВІ ІОСИФА АЛЕКСАНДРОВИЧА БРОДСЬКОГО..	15
<i>Смирнов Олександр Валентинович</i> ПОЕЗІЯ ПРО КОЗАЧИНУ В КОНТЕКСТІ «СТЕПОВОЇ» ЛІРИКИ М. БРАЦИЛО.....	19
<i>Черкун Катерина Євгенівна</i> ТИПОЛОГІЯ ЖЕНСКИХ ОБРАЗОВ В МАЛОЙ ПРОЗЕ Т. Н. ТОЛСТОЇ (НА МАТЕРІАЛІ СБОРНИКА «КРУГ»).....	22

СЛОВ'ЯНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР: ЗАСОБИ ФІКСАЦІЇ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

<i>Завгородня Дар'я Олександрівна</i> НАЦІОНАЛЬНЕ Й УНІВЕРСАЛЬНЕ В ПАРЕМІЯХ: ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	25
<i>Климова Олена Вячеславівна</i> КОНЦЕПТ «ЛЕС» В РУССКОЇ ФОЛЬКЛОРНО-ЯЗЫКОВОЇ КАРТИНІ МИРА (НА МАТЕРІАЛІ ЛІРИЧЕСЬКОЇ І ОБРЯДОВОЇ ПОЕЗІЇ).....	28
<i>Нікітенко Неля Анатоліївна</i> ДЕМОНОЛОГІЧЕСЬКІ ОБРАЗЫ В ПОВЕСТЯХ ПЕРВОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ ВІКА («ВЕЧЕРА НА ХУТОРЕ БЛИЗЬ ДИКАНЬКИ» Н. В. ГОГОЛЯ І «РУСАЛКА» О. М. СОМОВА).....	31

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СЛОВ'ЯНСЬКОГО МОВИЗНАВСТВА

<i>Бондар Наталія Олександрівна</i> НАЗВИ ДІЙ У ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ХVІІІ СТ. (НА МАТЕРІАЛІ ПРИВАТНИХ ЛИСТІВ).....	34
<i>Вініченко Катерина Олексіївна</i> КОММУНІКАТИВНО-СИНТАКСИЧЕСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ БЕССОЮЗНИХ СЛОЖНИХ ПРЕДЛОЖЕНЬ В РАССКАЗАХ ДАРЬИ СИМОВОЇ.....	37
<i>Глова Катерина Віталіївна</i> ИНФОРМАТИВНО-ЭМОЦИОНАЛЬНА НАСЫЩЕННОСТЬ ГАЗЕТНИХ ЗАГОЛОВКОВ В РУССКОЯЗЫЧНЫХ СМИ.....	40
<i>Дегтярьова Анна Сергіївна</i> РАЗГОВОРНЫЕ СУБСТАНТИВЫ В СОВРЕМЕННОМ РУССКОМ ЯЗЫКЕ.....	44
<i>Доня Валерія Андріївна</i> <i>Хейлік Тетяна Олександрівна</i> СУБ'ЄКТИВНИЙ ОБРАЗ ПОЛЬШИ В СОЗНАННІ ЗАПОРОЖСЬКИХ СТУДЕНТІВ І ШКОЛЬНИКІВ.....	48
<i>Іванова Яна Сергіївна</i> НАЗВИ УЗАГАЛЬНЕНИХ ОЗНАК В УКРАЇНСЬКІЙ РОМАНТИЧНІЙ ПОЕЗІЇ ХІХ СТ.....	51

Литература

1. Весельницкая Е. Женщина в мужском мире.–СПб.: Фонд «Лики культур», 2000. – 160 с.
2. Кардапольцева В. Н. Женские лики России. – Екатеринбург: Гуманитарный университет, 2000. – 160 с.
3. Лотман Ю. М. Беседы о русской культуре. Быт и традиции русского дворянства (XVIII-начало XIX века). –СПб.: Искусство-СПб., 1994. – 558 с.
4. Толстая Т. Круг. – М.: ЭКСМО, 2003. – 344 с.

СЛОВ’ЯНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР: ЗАСОБИ ФІКСАЦІЇ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

НАЦІОНАЛЬНЕ Й УНІВЕРСАЛЬНЕ В ПАРЕМІЯХ: ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Завгородня Дар’я Олександрівна

Науковий керівник: Павленко Ірина Яківна, д. філол. н., проф.

Запорізький національний університет

В статтє рассмотрена этнокультурная специфика паремий, пословиц в частности, особенности корреляции национального и интернационального компонентов в их семантике, проблемы изучения национального и универсального в паремийном фонде разных народов.

This article deals with the ethnocultural specific of paremias (proverbs), features of correlation of national and international components in their semantic. Problems of national / universal in the fund of paremias of different people is considered.

Ключові слова: паремія, прислів’я, етнокультурна специфіка, національне / універсальне порівняльно-зіставне дослідження.

Активізація процесів міжнаціональної комунікації, яка є наслідком всеохоплюючого процесу глобалізації, призводить до інтенсифікації міжетнічної взаємодії з одного боку, та появи міжетнічних конфліктів з іншого. Урегулювання конфліктів через міжетнічний діалог, заснований на засадах толерантності та взаємоповаги, є важливим завданням сьогодення. Важливим етапом на шляху до духовної єдності на міжетнічному рівні є пошук універсальних світоглядних цінностей, джерелом уявлень про які є, в першу чергу, фольклор. Питання співвідношення універсального/самобутнього в фольклорних текстах становить важливу наукову проблему. Метою статті є

аналіз характеру кореляції національного та інтернаціонального компонентів у фольклорних пареміях та окреслення шляхів її дослідження.

Етнокультурна специфіка – є однією з дефініційних ознак паремії. Фіксуючи особливості, притаманні представникам певної групи (широко – нації), паремії можуть бути джерелом інформації про ментальність. Ця особливість відзначалася як дослідниками етапу зародження пареміографії: «...ніде настільки різко та яскраво не виражається зовнішнє та внутрішнє життя народів у всіх його проявах, як у прислів'ях, які відображають його дух, розум і характер» [1], «...який широкий та високий образ дають вони про духове жите, інтелігенцію, гумор, іронію та життєву обсервацію нашого народу...» [2], так і сучасними вченими: «Паремії – це національно-специфічні одиниці мови, своєрідні мікросвіти, що відображають моральні закони, здоровий глузд, переданий предками в керівництво нащадкам» [3;72], «Образи-еталони пареміологічних одиниць є згустком етнокультурної інформації національної спільноти, їхнє вивчення сприяє розкодуванню такої інформації та виявленню специфічних етнокультурних і ментальних рис» [4;77].

Наявність в прислів'ях з одного боку аналогічних, а з іншого специфічних культурних смислів закономірно породило проблему дослідження співвідношення в прислів'ях інтернаціонального та національного. Литовська дослідниця Е.Кокаре зазначала: «Паремії є одним з тих жанрів фольклору, для яких характерна дуже висока питома вага інтернаціональних елементів. Вивчати паремії кожного народу ізольовано, не беручи до уваги паралелі з фольклору інших народів, значило б описувати лише поверхневий бік цих специфічних явищ культури, не торкаючись їхньої сутності» [5; 6].

Одним з перших вітчизняних дослідників, які звернули увагу на проблему співвідношення національного та інтернаціонального елементів в пареміях, був І. Франко. У фундаментальній описово-аналітичній праці «Галицько-руські народні приповідки» він торкається проблеми автохтонного/запозиченого і робить висновок про превалювання специфічно-національного елемента, адже запозичення трансформуються відповідно до особливостей культури-реципієнта.

Авторитетною у зіставній пареміології є теорія радянського фольклориста Г. Пермякова, викладена в праці «Основи структурної пареміології» [6]. У дослідженнях його попередників адекватність окремих прислів'їв одне одному пояснювалася етнічною та мовною спорідненістю народів, запозиченнями, зумовленими торгівельними та культурними контактами, подібністю історичного досвіду на однакових щаблях соціального розвитку. Вчений ставить питання про змістовний збіг в прислів'ях народів, які не контактували один з одним та перебували на різних щаблях суспільного розвитку. Різниця таких прислів'їв полягає в образній будові, використанні місцевих, специфічних для даної області понять, загальне – в їхньому логічному змісті, в характері передачі відносин між життєвими реаліями. Учений висуває припущення, що прислів'я є знаками певних універсальних ситуацій (моделюючи функція паремій), а

змістовний збіг пояснюється тим, що закони людського мислення однакові. Оскільки кожне явище за своєю сутністю є дихотомічним, то образи будь-якого прислів'я будуть зводитися до інваріантної пари біполярних категорій. На основі цієї здогадки він будує класифікацію прислів'їв, що базується на принципі їх розподілу за логіко-тематичними групами.

Теорія Г. Пермякова сприяла появі подібних досліджень як у фольклористиці, так і в лінгвокультурології. Оскільки категорії національного/інтернаціонального є діалектичними протилежностями, що складають єдність та здатні переходити одна в одну, то в компаративній пареміології склалося два напрямки: перший передбачає дослідження аналогічних паремій у фольклорній традиції різних народів, другий орієнтований на виявлення співвідношення інтернаціональних та національних елементів у прислів'ях певного народу. У будь-якому випадку дослідницька робота передбачає як створення типології груп різномовних прислів'їв-еквівалентів, так і позначення груп прислів'їв, що відображають специфічно національні культурні цінності.

Отже, паремії, синтезуючи сукупність знань людини про світ, є цінним джерелом культурологічної інформації. Наявність у різномовних прислів'ях тотожних смислів пояснюється універсальністю законів людського мислення, близькістю їх до архетипічних ментальних структур суспільної свідомості. Унікальність окремих паремійних текстів пояснюється наявністю в них компонентів, що відтворили специфічно національні реалії, трансформацією запозичень відповідно до особливостей рецептуючої культури, а також самобутністю аксіосистеми конкретного народу. Порівняльно-зіставне вивчення цінностних орієнтацій на основі аналізу окремого пареміологічного фонду є одним з перспективних напрямків сучасної компаративної пареміології.

Література

1. Снегирев И. М. Русские народные пословицы и притчи / И. М. Снегирев. – Москва, 1848. – 549 с. URL:http://rusinst.ru/docs/books/I.M.SnegirevRusskie_narodnye_poslovicy_i_pritchi.pdf
2. Франко І. Я. Галицько-руські народні приповідки, Т. 2 / І. Я. Франко – Львів, 1908. – 326с. URL: <http://elib.nplu.org/view.html?id=135>
3. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу / І. О. Голубовська. – Київ: Логос, 2004. – 284 с.
4. Колоїз Ж. В., Малюга Н. М., Шарманова Н. М. Українська пареміологія : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, Н. М. Шарманова. – Кривий Ріг: КП ДВНЗ «КНУ», 2014. – 349 с.
5. Кокаре Э. Я. Интернациональное и национальное в латышских пословицах и поговорках / Э. Я. Кокаре. – Рига: Зинатне, 1978. – 294 с.
6. Пермяков Г. Л. Основы структурной паремииологии / Г. Л. Пермяков. – Москва: Наука, 1988. – 235 с.

МАТЕРІАЛИ
IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
для студентів, аспірантів та молодих учених

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ»**

22–23 листопада 2018 року

Укладач: І. М. Бакаленко

Відповідальні за випуск: І. Л. Мацегора, к. філол. н., доцент
І. М. Бакаленко, к. пед. н., доцент

Рецензент: І. Я. Павленко, д. філол. н., професор